

РОЗДІЛ 2.
СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ПЕРСОНАЛУ ОВС,
ЧЛЕНІВ ЇХ СІМЕЙ ТА ВЕТЕРАНІВ
(досвід роботи та завдання)

В.С. Венедиктов, д-р юрид. наук

**НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ
ПРАЦІВНИКІВ ОВС**

Конституція України [1, ст. 141] визначила пріоритет людини як найвищої соціальної цінності в державі і юридично закріпила гарантії її прав, свобод та обов'язків у демократичному суспільстві. Важливе місце серед конституційних прав посідає право на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї, що включає достатнє харчування, одяг, житло, а також право на соціальний захист як функцію держави про піклування і надання пільг та матеріального забезпечення відповідної категорії громадян. Це безпосередньо також стосується і працівників ОВС України як відповідних державних службовців.

Міністр внутрішніх справ України Ю.Ф. Кравченко так сформував основну мету державної служби в органах внутрішніх справ: забезпечення організаційно-правових, морально-психологічних та інших умов для формування високопрофесійного кадрового корпусу органів внутрішніх справ, здатного ефективно вирішувати правові проблеми громадян, які поставлені перед МВС, суспільством і державою [2, с. 10].

Служба в органах внутрішніх справ є одним із багатогранних і надзвичайно відповідальних видів професійної діяльності. Тому і сам правовий статус працівника ОВС заслуговує на увагу, оскільки має складний характер: службовець є представником озброєного органу державної виконавчої влади, посадовою особою і в той же час є особою найманої праці – суб'єктом трудових відносин, як і в інших сферах прохідженні відповідної державної служби [3, с. 14]. Тому соціально-правовий статус працівника органів внутрішніх справ можна розглядати на двох рівнях – як державного службовця і як службовця спеціального органу держави. А ще можна припустити, що соціально-правовий статус органів внутрішніх справ складається із соціально-правового статусу працівників органів внутрішніх справ, а цей, у свою чергу, спирається на статус особи в суспільстві. Проблема правового статусу, але на рівні окремої особи, була предметом наукових досліджень вчених-юристів. Разом з тим проблеми соціально-правового статусу органів внутрішніх справ як інституту держави потребують окремого дослідження, особливо враховуючи її зміни, які відбуваються в суспільстві. Наприклад, пільги, якими користуються державні службовці відповідно до закону України «Про державну службу», не розповсюджуються на працівників органів внутрішніх справ. А випереджений соціально-правовий захист працівників ОВС є запорукою їх ефективної діяльності.

Держава гарантує працівникам міліції соціальний захист. Вони користуються пільгами при проїзді в транспорті, розподілі житла, встановленні квартирних телефонів, влаштуванні дітей у дошкільні заклади, вирішенні питань соціально-побутового забезпечення у порядку, передбаченому законодавством України.

Постановою Кабінету Міністрів України «Про доплати і компенсації особам, які працюють у зоні відчуження і зоні безумовного (обов'язкового) відселення після повного відселення жителів» від 30. 06. 98 р. № 982 передбачено, що у період з 1 липня 1998 року до 1 січня 2000 року особам рядового та начальницького складу органів внутрішніх справ, які постійно виконують службові обов'язки у зоні відчуження, проводиться доплата у розмірі окладів грошового утримання (посадового окладу і окладу за спеціальним званням), а також нараховується премія у розмірі 50 відсотків грошового утримання. Доплати проводяться пропорційно відпрацьованому часу і не можуть перевищувати 9 кратного розміру доплат, встановлених для громадян, які працюють у зоні безумовного (обов'язкового) відселення. Час служби зараховується до вислуги років – у полуторному розмірі, надається безплатно спецодяг, спецвзуття, засоби індивідуального захисту, місія в гуртожитках, а також вони забезпечуються безплатно лікувально-профілактичним харчуванням.

Працівникам міліції, у тому числі тим, що працюють у транспортних підрозділах, житлова площа надається місцевими Радами народних депутатів, відповідними міністерствами та відомствами у першочерговому порядку. Працівникам міліції та членам їх сімей надається 50-процентна знижка з плати житлової площі, комунальних послуг, а також палива. Ті, хто живе і працює у сільській місцевості та в селищах міського типу, і члени їх сімей, які вроживають з ними, забезпечуються безплатно житлом з опаленням і освітленням. За працівниками міліції, які звільняються зі служби за віком, хворобою або вислугою років, зберігається право на пільги за законом України «Про міліцію».

Працівники міліції мають право на одержання кредитів на індивідуальне або кооперативне житлове будівництво з виплатою на 20 років з погашенням 50 відсотків наданої позики. Місцеві Ради народних депутатів можуть продавати на пільгових умовах житло працівникам міліції із знижкою до 50 відсотків його вартості.

Тим, хто використовує у службових цілях особистий транспорт, виплачується грошова компенсація.

Для працівників міліції встановлюється 40-годинний робочий тиждень. У необхідних випадках особи рядового і начальницького складу несуть службу понад встановлену тривалість робочого часу, а також у вихідні та святкові дні. Оплата праці за роботу в ці дні, а також у надурочний час проводиться відповідно до вимог законодавства.

Сучасний стан соціально-правового захисту працівників органів внутрішніх справ України є дуже нервовим та болючим. Дуже вже часто виникають спроби позбавити міліцію тих пільг, якими вона користується. Верховною Радою попереднього скликання було винесено вердикт про те, що згідно зі статтею 22 Конституції України відміна пільг, для міліції неприйнятна, бо іриє прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод. Але і зараз Верховна Рада робить нові спроби посягнути на чинний закон «Про міліцію» з метою відміни пільг і це дуже загрозово для держави та суспільства, бо рівень злочинності залишається ще високим. Тому першим напрямком удосконалення соціально-правового захисту працівників ОВС є розробка відповідної концепції, яка б відповідала міжнародним стандартам в цьому напрямку. У Німеччині діє Соціальний кодекс, у Франції – Кодекс з соціального захисту, в Ірландії – Кодекс з соціального захисту.

дії – Акт соціального добробуту, у Португалії є Основний акт з соціального захисту. У ряді країн законодавчі навантаження у сфері соціального захисту делеговані органам виконавчої влади (Бельгія, Великобританія, Греція). Усе більше місця в правовому регулюванні соціальних виплат займають акти локального регулювання, зокрема колективні та індивідуальні трудові договори (контракти). Тому чинне відомче законодавство – закони України «Про міліцію», «Про пенсійне забезпечення військовослужбовців та осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ», Дисциплінарний статут органів внутрішніх справ України та інші нормативні акти потребують відповідного вдосконалення і з напрямку більш якісного та гарантованого соціально-правового захисту працівників ОВС.

У справі вирішення проблеми соціально-правового захисту працівників органів внутрішніх справ багато залежить від загальних передумов – відношення держави та суспільних інституцій до правоохоронних органів, можливостей держави по забезпеченню їх матеріально-технічними і фінансовими ресурсами тощо. Фінансове забезпечення державної служби в органах внутрішніх справ покликане перш за все, забезпечити належний соціальний статус працівників. Одним із головних напрямків, який займає найважливіше місце у вимогах державних службовців органів внутрішніх справ, є питання про їх грошове утримання та забезпечення іншими матеріальними благами. В усіх цивілізованих країнах світу професія поліцейського визначена професією підвищеного ризику, що відбивається на рівні оплати праці. Наприклад, у Канаді за останні 30 років середня заробітна плата поліцейських зросла в 6 разів і тепер удвоє перевищує зарплату кваліфікованих робітників промислових підприємств. Робота понад встановлений час оплачується окремо, в підвищеному розмірі. Прагнення поліцейських до підвищення свого освітнього рівня без відриву від служби всіляко, в тому числі і матеріально, заохочується. Високим є рівень пенсійного забезпечення. Як наслідок – дуже низький рівень корупції серед поліцейських більшості західних країн, високий престиж професії в очах населення.

Ефективність функціонування механізму щодо застосування засобів соціально – правового захисту працівників органів внутрішніх справ, насамперед, залежить від досконалості правової бази, що регламентує порядок та умови проходження служби працівників міліції України, а також: забезпечення громадянських прав і свобод; стан матеріального забезпечення працівників ОВС і членів їх сімей (зарплата, житло, пільги тощо); реальний правовий захист від загроз життю і здоров'ю; медичне обслуговування та санаторно-курортне оздоровлення; пенсійне забезпечення та державне страхування; юридичні гарантії порядку розгляду службово-трудова спорів.

Список літератури:

1. Конституція України.
2. Кравченко Ю. Основні напрямки реформування кадрової політики в органах внутрішніх справ // Вісник Ун-ту внутр. справ. 1997. Вип. 2.
3. Лавриненко О.В. Правове регулювання прийняття на службу до органів внутрішніх справ України: Автореф. дисс. ... канд. юрид. наук. Х., 1998.